

ЕФЕКТИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: налагоджуємо співпрацю всіх учасників навчального процесу

Модель персонального навчального середовища вчителя початкової школи

Володимир СМОЛЯК, заступник директора
з навчальної роботи, Комунальний ВНЗ
“Запорізький педагогічний коледж”

Сьогодні у навчальних закладах значну увагу приділяють створенню освітнього середовища, орієнтованого на розвиток творчих здібностей учнів. Однак важливо не забути і про педагога, який має планувати, організовувати, спрямовувати, контролювати, коригувати розвиток дітей та ще й дбати про власне професійне зростання.

Пропонуємо ознайомитися з можливостями сучасних безкоштовних Інтернет-сервісів, що покликані допомогти педагогам у налагодженні ефективної взаємодії з учнями, батьками та колегами й водночас забезпечити потребу вчителів у самоосвіті.

Учителі початкової школи постійно перебувають в одному середовищі зі своїми учнями: на уроках, заняттях, перервах, під час класних та позакласних заходів. Тому освітнє середовище, яке сприятиме вільному розвитку творчих та інтелектуальних здібностей дітей, має також забезпечувати необхідний рівень професійного комфорту вчителя, який, так само як і його вихованці, проводить у цьому середовищі значну частину свого свідомого життя. Педагог, що є неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань, високої культури, — приклад для наслідування. Адже діти, природно, схожі на своїх батьків, а учні — на вчителів.

У Професійному стандарті на професію “Вчитель початкової школи” сформульовано такі **вміння, якими має володіти сучасний педагог**, що працює з учнями молодших класів:

- організовувати освітнє середовище, орієнтоване на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів, здійснюючи заходи, які не передбачають його матеріального забезпечення;
- залучати учасників освітнього процесу до створення освітнього середовища, орієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів;

- організовувати співпрацю з адміністрацією школи та з іншими зацікавленими особами, спрямовану на реалізацію вимог щодо створення освітнього середовища, орієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів;
- враховувати індивідуальні відмінності учнів у процесі організації навчальної взаємодії та зворотного зв'язку.

Організація нового освітнього середовища потребує широкого використання ІКТ. Їх упровадження в освітній процес сприятиме розв'язанню таких важливих **завдань**:

- забезпечення системної проектної діяльності у школі;
- створення освітніх онлайн-платформ з навчальними і методичними матеріалами для учнів, педагогів та батьків;
- оптимізація керівництва освітнім процесом, налагодження взаємодії керівників освітніх закладів з педагогами, батьками та учнями через Інтернет.

Зважаючи на окреслені перспективи та вимоги до організації діяльності початкової школи і вчителя зокрема, вважаємо за доцільне використовувати сучасні, переважно Веб 2.0, Інтернет-сервіси для створення персонального навчального середовища вчителя початкової школи.

Переваги Веб 2.0 сервісів:

- інтуїтивний інтерфейс, який не потребує спеціального вивчення;
- вільний доступ із будь-якого гаджета;
- безоплатне використання ресурсів;
- стрімкий розвиток сервісів, що створює широкий спектр можливостей;
- доступність для використання людьми різних вікових категорій;
- багатоаспектність сервісів, наявність інструментів для командної роботи, засобів для оцінювання та обговорення тощо.

Можливості Інтернет-сервісів для роботи вчителя початкової школи можна представити у вигляді моделі (див. мал.).

Така модель охоплює сервіси, які можна ефективно використовувати для налагодження взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу: учнями, батьками, адміністрацією, колегами по роботі. Окрім того, багато ресурсів створюють можливості для підвищення фахового рівня педагога.

Детальніше розкриємо особливості використання різних веб-ресурсів у роботі педагога за кожним з напрямів.

УНІВЕРСАЛЬНІ СЕРВІСИ ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ

Спілкування з учнями, батьками, колегами, адміністрацією займає у роботі педагога дуже багато часу. Використовувати для цього телефонний зв'язок не завжди зручно та й економічно не вигідно для вчителя. Тому в моделі запропоновано використання таких сервісів, як електронна пошта, соціальні мережі, програми IP-телефонії та ін.

Електронну пошту краще використовувати, коли необхідно відправити повідомлення та файли, які не потребують термінової відповіді. При цьому вчитель може створити адресну книгу з групами батьків, учнів, колег тощо і здійснювати розсилку інформації не на конкретну адресу, а на групу адресатів. Слід

зазначити, що загалом рівень безпеки у використанні електронної пошти досить високий. Перевага такого способу — автоматичне надходження інформації користувачам смартфонів, які для повноцінного її використання мають зареєструвати Google-акаунти.

Сервіси IP-телефонії, такі як *Skype*, *Viber*, *Telegram* і подібні, дають змогу спілкуватися у голосовому та відеорежимі, використовувати чат, надсилати голосові повідомлення, спілкуватися з однією особою, групою чи в режимі відеоконференції. З їх допомогою можна надсилати фото і відео, різноманітні файли. Вибір конкретного сервісу залежить від особистих уподобань, наявних у співбесідників програмних засобів та якості Інтернет-зв'язку.

ВЗАЄМОДІЯ З УЧНЯМИ

У роботі з дітьми педагогу доцільно використовувати власний блог чи сайт. На цих ресурсах учитель може розмістити цікаві логічні вправи, розвивальні дидактичні онлайн-ігри, кросворди, ребуси, створені власноруч або такі, що наявні у загальному доступі.

Для організації роботи на уроках, у позаурочний час та взаємодії з дітьми, які навчаються за індивідуальним графіком, можна скористатися онлайн-системами організації навчального процесу: *ClassRoom*, *ClassFlow*, *Moodle*. Ці ресурси мають спільне призначення, але відрізняються можливостями, особливостями налаштування та вимогами до експлуатації.

Так, *ClassRoom* або *ClassFlow* будуть доцільні для вчителя, який не хоче або не має змоги обслуговувати окремий веб-сервер із системою *Moodle*. За допомогою цих ресурсів педагог може керувати класом онлайн, використовувати цікаві інтерактивні завдання (власні та створені спільноту), проводити у нестандартній формі онлайн-тестування, ефективно використовувати на уроці сучасні гаджети учнів, а також автоматичні засоби моніторингу навчальних досягнень, здійснювати повноцінне дистанційне навчання дітей, які з тих чи інших причин не можуть відвідувати школу.

Зручний сервіс для командної роботи *Wiki (Media-wiki)*. На цій платформі працюють сайти *Wikipedia*. Учитель може використовувати цю платформу

для публікування результатів учнівських досліджень, організації шкільного онлайн-музею, як простір для відкритих дискусій. *Wiki* дає змогу створювати, редагувати і формувати інформацію кільком особам одночасно, має мінімальну кількість необхідних інструментів користувача. До кожної статті пропонується певні засоби для обговорення, відстеження історії її створення та редагування. Користуючись сервісом, учні опановують навички командної роботи, вчать толерантно ставитися одне до одного, відповідально виконувати завдання тощо.

Для організації самопідготовки учнів, з огляду на вимоги до домашніх завдань, психологічні та фізіологічні особливості дітей 6–10 років, учителю доцільно мати добірку дидактичних онлайн-ігор, яких на просторах Інтернету дуже багато. Як було сказано раніше, посилання на такі ігри можна розмістити на сайті чи блозі вчителя, у *ClassRoom* або *ClassFlow* у межах конкретної теми, розіслати батькам або учням засобами одного з сервісів для спілкування.

Багато часу й зусиль учителя забирає організація і здійснення контролю. Не занурюючись у вимоги й особливості вербального та бального оцінювання, особливості обов'язкових і поточних контрольних засобів, зупинимось на зовнішньому аспекті організації та проведення моніторингу навчальних досягнень

учнів. Засоби, які використовує педагог, мають максимально звільняти його від рутини підрахунків, узагальнень і представлень результатів, запобігати проявам суб'єктивності щодо учнів, бути цікавими для тих, хто навчається, й водночас відповідати основним вимогам до організації та здійснення контролю.

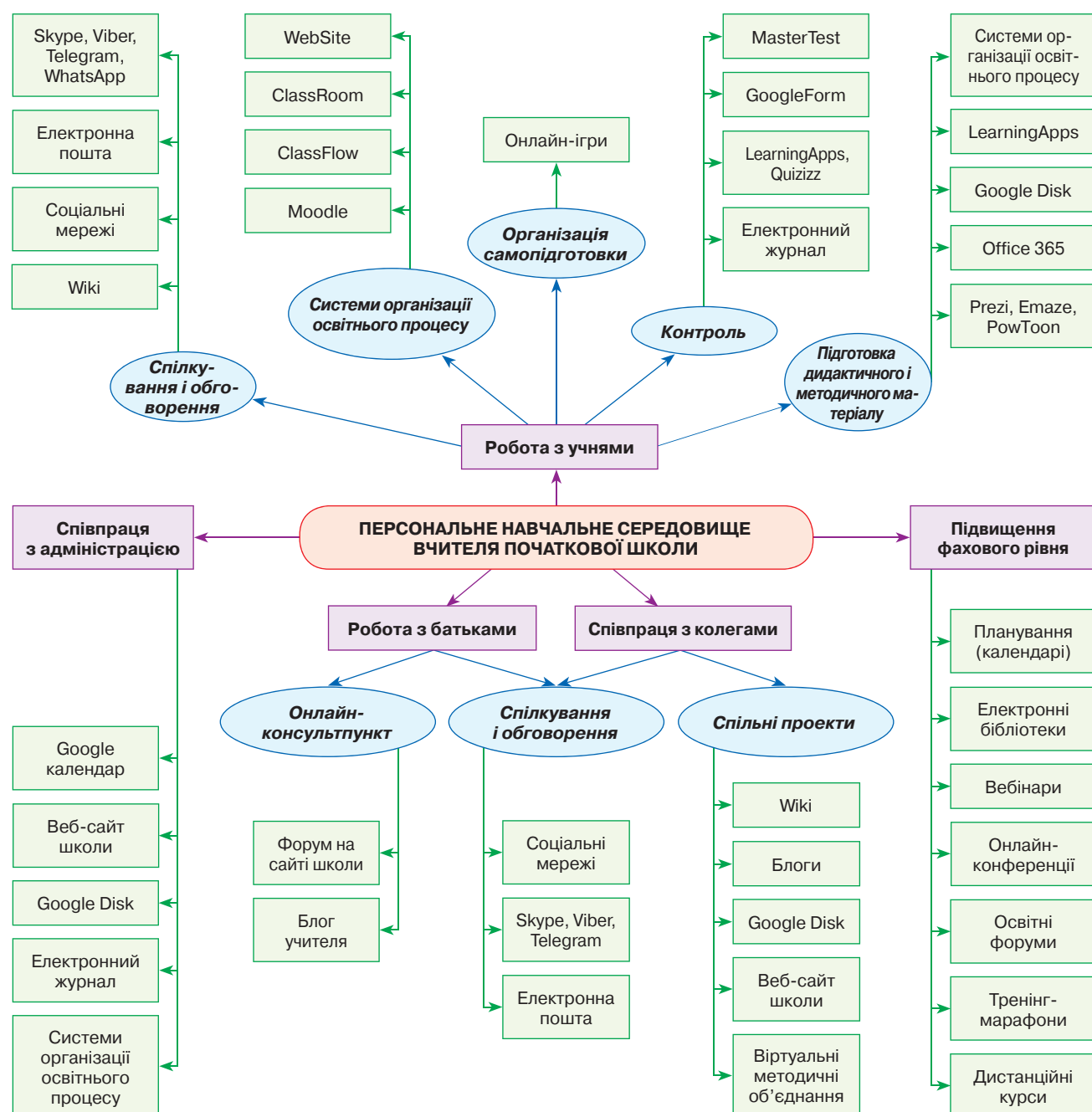
Описані вище системи організації освітнього процесу мають вбудовані можливості з налагодження контролю. Також через посилання можна залучати і зовнішні ресурси з контрольними завданнями, створеними, наприклад, у *LearningApps* чи *Quizizz*.

Доцільним може бути використання електронного журналу. Бажано, щоб його впровадження було нормативно визначено у школі загалом, інакше на педагога ляже подвійний тягар — необхідність вести облік успішності й у паперовому, і в електронному варіанті. Якщо спеціалізованого засобу немає, вчитель може вести електронну книгу, що дасть змогу автоматизувати розрахунки підсумкових оцінок, готувати звіти, порівнювати досягнення учнів у розрізі років, предметів, тем; наочно представляти результати навчальних досягнень засобами ділової графіки.

СПІВПРАЦЯ З КОЛЕГАМИ ТА АДМІНІСТРАЦІЄЮ

Задля обміну педагогічним досвідом і підтримання свого фахового рівня вчитель має тісно співпрацювати

з колегами. Така діяльність передбачає участь у роботі методичного об'єднання вчителів початкових класів,

Мал. Модель персонального навчального середовища вчителя початкової школи

методичного об'єднання класних керівників, представлення своїх напрацювань на різноманітних конкурсах тощо. Обмін досвідом між педагогами може відбуватися в очній та заочній формах.

Так, дистанційно вчителі можуть спілкуватися завдяки використанню сервісів Wiki, блогів, Google Disk (або інших онлайн-офісів), сайтів шкіл та віртуальних методичних об'єднань, віртуальних платформ, створених територіальними відділами освіти, ОІППО та ін.

Блог або онлайн-щоденник — різновид сайту. Він може складатися з однієї чи кількох динамічних сторінок, на яких учителі розміщують інформацію про події, створюють дописи до них, публікують матеріали у вигляді текстів, графічних зображень, презентацій, онлайн-ігор тощо. Найчастіше створюються на одному іменному сервісі Google. Важлива вимога до блогу — регулярне оновлення інформації та дописи відвідувачів щодо неї.

Онлайн-офіси (хмарні) (наприклад, Google Disk, Office 365) дають змогу створювати, редагувати та формувати одноосібно або командою (надавши

спільний доступ) текстові й графічні документи, електронні таблиці, презентації, сайти тощо. Сервіс надає користувачеві хмарний дисковий простір для зберігання своїх документів. Переваги таких сервісів — потужні засоби для роботи з документами, доступ з будь-якого місця, де є Інтернет і відповідний пристрій, можливість спільного опрацювання документів і багато інших.

Усі названі сервіси можна успішно використовувати для налагодження співпраці з адміністрацією. Окрім того, у пригоді педагогам стане також онлайн-календар, наприклад сервіс *Календар у Google*. У ньому адміністрація освітнього закладу може розміщувати плани роботи, оголошення про події. Педагогові, який підписаний на календар, на електронну пошту можуть надходити нагадування про заплановані на день події та зміни у плані. Це допоможе вчителю синхронізувати власний план-календар із загальношкільним та з планами інших педагогів. Завдяки гіперпосиланням відразу ж можна організувати відстеження виконання пунктів плану через розміщення звітів на пов'язаних сервісах.

РОБОТА З БАТЬКАМИ УЧНІВ

Зручний для налагодження онлайн-спілкування з батьками такий інтернет-ресурс як *форум*. На форумі висують тему для обговорення. Усі, кого вона цікавить, можуть зручно й швидко переглядати її та висловлювати свої міркування. Адміністратори форуму (власники) та модератори (персонал, який стежить за дотриманням установлених правил і порядку) забезпечують його функціонування. Розмістивши форум на сайті, можна винести

на обговорення з батьками питання, які потребують спільного розв'язання. При цьому педагог зможе витратити менше часу на пояснення і відповіді на запитання кожному з батьків, а відкрите обговорення додасть гласності у прийняття рішень.

Так само може функціонувати і онлайн-консультпункт для батьків. Вони зможуть залишати свої запитання, а вчитель у зручний для нього час (краще чітко спланувати терміни) даватиме відповіді.

ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОГО РІВНЯ

Відповідно до Закону України “Про освіту”, педагог має постійно займатися самоосвітою, брати участь у програмах підвищення кваліфікації та інших видах і формах діяльності, що сприяють фаховому зростанню.

Учитель сам добре знає, на що йому треба звернути увагу, яких знань йому бракує. Ідеально, коли він сам добирає матеріал для підвищення свого фахового рівня. Завдяки розширенню мережі дистанційних курсів, онлайн-конференцій, вебінарів, тренінгів, електронних бібліотек учитель може створити власну схему професійного зростання. Така схема не може бути постійною — вона залежатиме від самоаналізу педагогічної діяльності, методичної проблеми над якою він працює, особливостей учнів класу, типу школи тощо.

Переваги використання онлайн-сервісів для підвищення кваліфікації: можливість записатися на курси до кращих фахівців, без необхідності їхати у відвідування, проходження навчання у вільний і, головне, зручний для вчителя час, можливість знайти відповіді

на свої запитання вже сьогодні, а не через п'ять років, коли проводитимуться чергові курси.

Для педагога важливо бачити структуру такого середовища, яку можна підготувати різними засобами, наприклад, в одному із сервісів створення ментальних карт.

Переваги такої схеми у тому, що вона є динамічною: до неї можна як додавати нові, прогресивніші й доречніші ресурси, так і прибирати зайві, які з різних причин не спрацювали. Кожен елемент схеми може бути представлений як посилання на ресурс і слугуватиме вихідною точкою. Таку ментальну карту або її частину можна розмістити на власному веб-сайті чи користуватися нею локально. Водночас учитель бачить, що він використовує і з якою метою, може відстежити слабкі місця у власній професійній діяльності й спрямувати зусилля на подолання труднощів.

Використання персонального освітнього середовища забезпечить тісну співпрацю у трикутнику “вчитель — батьки — учні” й сприятиме формуванню ключових компетентностей школярів. ●

ШВИДКО

ЗРУЧНО

ВИГІДНО

НЕ ПРОПУСТІТЬ! АКЦІЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ

Передплатіть журнал "Учитель початкової школи" у комплекті з журналом "Джміль", не виходячи з дому, за найнижчими цінами!

Я передплатила
улюблені журнали на сайті
upsh.com.ua
А ви?

ЗАОЩАДЬТЕ до 10%

- 1 Заходьте на сайт **upsh.com.ua**
- 2 Оформлюйте онлайн-передплату на журнали "Учитель початкової школи" та "Джміль"
- 3 Щомісяця гарантовано отримуйте надійну методичну підтримку та кращі практичні матеріали з актуальних тем!

Встигніть оформити передплату на червень **до 15 травня!**

Передплачуйте одразу **на 12 місяців** та отримуйте журнали за фіксованою ціною до травня 2019 року.